

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundißimi Doctoris de Auxilio gratiæ
medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum &
Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

22. Guilielmus Parisiensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

*is coactio, ergo est in eis liberum arbitrium. In quo A vero major est laus vel virtus operatio Angelorum, nisi in eo quod alii in malo quod elegerunt, hoc est, amore sui, alii in amore Dei, immobiles & perpetuo perseverant. Et quia sibi locum Bernardi objecerat dicentes: *Vbi est necessitas, non est libertas: ita pergit: Ad obiecta autem in contrarium dicendum est quod est duplex necessitas inevitabilitatis & coactionis. Necessestas coactionis tollit liberum arbitrium, sed non necessitas inevitabilitatis.* Licet ergo in Angeli sit necessitas inevitabilitatis, nihilominus tamen liberum arbitrium. Vnde Bernardus: *Quod diabolus non posset bonum non est ex aliena oppressione, sed ex voluntaria obfusione & obstinate voluntate.* Et mox docet, hoc quod dæmones non possunt eligere bonum, non privari libertatem voluntatis, imo eam magis ostendit, sed tantum libertatem gratiae. Et addit: *Licet ratio liberi arbitrii quam ponit Augustinus non conveniat quoad hoc quod dicitur (qua bonum elegitur) convenient tamen ratione reliqua pars: bonuvero Angelus ratione prima pars.* Et articulo quarto in quo queritur, an liberum arbitrium in omni statu innocentiae, culpe & gratiae communè fuerit homini, sic respondeat: *Dicendum est quod liberum arbitrium commune est in his statibus. Nec est contrarium quod obiectum est: quia illa prima ratio libertatis est propria secundum statum innocentiae, & non dicatur illa libertas naturae, quia homo liber auctur a coactione.* Et rursus in Christo qui peccare non poterat, sic liberum arbitrium statuit, ut fuerit in illo electio, prout eligere dicitur definitio seu determinatio inter aliqua duo, non plausibilis determinatio rei dubie, quomodo & consilium ab eo absit; ac tandem adiicit: *Quod vero dicitur quod Christus non poterit peccare, hoc dicitur ratione gratiae. Vnde libertas naturae quae est a coactione communis fuit Christo & alijs hominibus.* Et iterum membro quarto cum queretur, an aequaliter sit liberum arbitrium in omnibus in quibus reperitur, questionem sic determinat: *Liberum arbitrium in hoc aequo dicitur de quibus dicitur quod in nullo cogitur. Licet enim Deus de sua creatura possit facere quod vult, non tamen cogit voluntatem, sed eam liberamente permittit. Secundum hoc ergo quod (aeque) dicitur contra magis & minus liberum arbitrium a iustitate naturae dicitur de omnibus intellectualibus substantiis aequo. Ne quis vero scrupulus re-**

*manneret lectori quam coactionem intelligeret, de qua tota illa quæstione locutus erat, cum distinxisset, sicut Bernardus, coactionem passivam quæ potest fieri absque voluntario consensu facientis, ab activa quæ est respectu actus mixti, tandem adiicit de coactione respectu actus interni: *Sed vero com- Memb. 4. pulsio dicitur respectu actus interioris, multatus §. 1. dicendum est quod liberum arbitrium respectu actus interiorum omnino coactionem recipiat. O ideo dicitur simpliciter liberum arbitrium a coactione.**

Iuxta hæc principia idem Halensis non veretur illam libertatem arbitrij vocare quasi essentiale. Ad tertie obiectum dicendum est quid Memb. 4. in omni statu liberum arbitrium aequaliter dicitur quantum est de libertate a coactione, quæ vocatur quasi essentialis libertas: non tamen aequo dicitur libertas in quantum ordinatur ad gratiam; secundum hoc enim dicitur secundum magis & minus. Hæc omnia in ita una quæstione Alexander, ubi constantissime temper docet libertatem naturalis, libertatem a necessitate, quam sanctus Bernardus ab eo sapienter ad doctrinam istam stabilendam allegatus inculcaverat, libertatem a qua dicitur liberum arbitrium, non aliam esse quam libertatem a coactione; reliquias omnes libertates a libero arbitrio sine ejus interitu abesse vel atesse posse.

*Quam doctrinam non in isto tantum summa loco, sed & passim alibi tradit: Nam de Angelorum libertate disputans, similiter docet liberum arbitrium vel liberum esse a coactione, vel a miseria. Iuxta primum modum esse liberum arbitrium in Angelis, & similiter habere liberi arbitrii dicitur in hoc quod non cogitur ad bonum. Et ex laudo Anselmo probat. Et rursus: *triplex est libertas, prima est libertas a coactione sive a necessitate, secunda a peccato, tercias a miseria. Prima quæ est a coactione est aequo in homine & Angelo tam bono quam malo. Et hanc doctrinam testimonia Magistri sententiarum & sancti Bernardi auctrix, ut perspicuum sit eum sic utrumque auctor rem sicut expofuit, accepisse. Ita vero in illa tota, quæstio ne loquitur, ut non sit umbra alterius libertatis unde propriè liberum dicitur arbitrium, sive in Deo, sive in Angelis, sive hominibus, nisi quod nullus corrum cogatur, liberi enim sunt a coactione aequaliter.* *Ibid. a. 5.**

C A P V T X X II.

Guilielmus Parisiensis.

de par-
missione.

EIVS DEMÆ ætatis & sententiae fuit A vel via invincibilis libertatem voluntatis hominum absumptis, vano esset omnium legum iuris tutio, ubi imputandum esset homini: Cum rei necessitate natura prohiberetur quod minus faceret, aut in vincula ratione invitus ad faciendum traheretur. Quare nec bene nec male quicquam fieri posse ab homine. Super vacui etiam essent Magistratus & magisteria morum. Non

Gg 2

Non enim agendum esset cum hominibus de moriorum suorum emendatione, sicut cum brutis animalibus aut lepidibus. Cum per eos aut impossibilitas natura premeret, aut violencia traheret ad agendum. Et rem istam experientia probans, quam de se quisque sumere potest: Inquit, inquit, anima rationali inquisitione perscrutata & interrogans seipsum, utrum liberum sit ei facere benevolentem, vel utrum voluntarie operetur & voluntarie declines opera; Respondebit enim non utique per signa quae plerumque fallere solent; Sed ipsa paupertatis veritatem, quam inter se pauperes conspiciat, se nullatenus trahi ad operandum nisi voluntate, & se non defiliere ab omnibus operibus nisi voluntate. Non quare igitur extra te ipsum an tui iuri & tua voluntatis sit, an tibi subditus sit tua voluntatis consensu, ut in illud quod te stimulat ipsum declinare possis si velis, aut ab eodem avertire si ve-

Hinc mox eos refutans qui objectionem illam de consuetudinis violentia rodere solent: Quod si quis, inquit, virtuta consuetudine, & ea tanquam altera natura trahatur ad consueta, licet consuetudini relinquet & obviatur. Interrogat se utrum delectet eum facere, quod de consuetudini necessitate facere se diceret, an non delectet? Quod si delectat igitur libenter, quia delectabiliter facit. Si vero non delectat, non ergo est amore vel desiderio obligatus huiusmodi operi. Quare enim trahitur amore vel desiderio ad illud. Non ergo est ei consuetudinarum opus illud. Consueta enim omnia necessario amantur. Ne vero de mente Guilielmi inaniter contendercamus ipsem in alio suo opere totam dubitationem sustulit. Nam in Tractatu de virtutibus, de voluntate eiusque libertate scribit: Utrum autem eadem vis se ipsum novere, vel in se ipsum agere posse, questionem habet, ut supra tetigimus. Et de ipsa voluntate videtur quod operationem suam quae est velle, ipsa de se elicere. Non enim velle naturaliter ex voluntate sine volenti actu vel habite, sicut est ex calore calcificare, vel calore, immo voluntarie & libere. Impossibile est enim ipsum velle aliquid invitatum, hoc est, voluntem velle illud. Declaratio autem huiusmodi facilis est. Si A volitum, & voluntas nolit se velle A. Dico igitur si nolit se velle A, non ultra ipsum A (supple vult) velle enim nec queritur nec fugitur nec recusat nec odit nisi propter voluntum. Quare si velle A est recusat vel oditum, vel fugitur propter ipsum A, multo fortius ipsum A est recusat vel oditum, vel fugitur. Quare si ipsum velle A est volitum, multo fortius ipsum A erit volitum. Manifestum igitur est, quod apud quemcumque est nolitum se velle A, est nolitan ipsum A. Declaratum igitur est, impossibile esse aliquem velle ad invitum, id est volentem se velle illud. Quare quicumque vult aliquid, aut vult se velle illud aut insinet. Manifestum igitur est quod ex voluntate, sive ex vi volente non procedit velle per modum naturae, quod est serviliter, ut supra diximus, & non libere. Liberum enim est volentes & voluntati ipsum velle, super quodcumque volitum cadat. Non enim potest ad illud cogitari trahi invitum, ut diximus. Eodem modo declarabimur tibi quia non potest voluntas sive volens prohiberi vel impediri

*Liberum est
de
Tract. de
virtutibus
f. 82.*

quoniam vult; immo qui vult se velle A, ex necessitate statim vult ipsum A. Et hoc est, quoniam non vult se velle, nisi propter ipsum A; quare magis vult ipsum A: velle enim non queritur nisi propter voluntum. Propter quod autem unumquodque ipsum magis. Et paucis interjectis concludit ex praecedentibus ratiocinationem suam: Manifestum igitur statum est tibi quod voluntas liberrima est in nobis à coactione (scilicet ut agamus) & impedimento seu probatione (scilicet ne agamus) & haec est una de excellentiis quibus homo praeceps ceteris animalibus, & anima rationalis ceteris animabus.

Sed accuratissime & à fundamentis rem istam decidit in ejusdem operis alio loco.

Primo namque distinguit quadruplicem necessitatem, primam violentiam, & quicquid ex ea agitur non agenti sed violentiam inferenti imputandum est. Secundam stabilitatis & immutabilitatis, qualem dicimus, inquit,

*Gall. p.
risus de ri-
tus & pene-
tis f. 41a*

Dei esse necessitatem qua immutabiliter bonus est. Et quicquid est hac necessitate necesse est ipsum bene agere semper & contrarium impossibile, & ista necessitas non aufer libertatem, sed perficit. Tertiam extraneam sive forinsecam, quam nonnulli vocare solent necessitatem per accidens. Et eadem distinctiones facit de impossibilitatibus.

Quartam Aristoteles, determinatam, ut qua necesse est verbi gratia Socratem sedere dum sedet. Tandem post multa interposita sic attingit: secundum errorem iliorum qui dicunt omnia ex necessitate evenire, non est necesse, ut propter hoc nemo peccare posset aut bene agere. Et hoc apparet per ea qua diximus de necessitate & impossibilitate. Videlicet qua & quando excusat à culpa & obligatione, & quatenus sicut ostendamus.

Quia necessitas qua necesse est Deum semper bene agere, & impossibilitas qua impossibile est ipsum male agere in malo prohibent, vel impedit quo

minus bene & laudabiliter agat utrumque. Et hoc est quia nec violenter ipsum impellant aut avertunt

tunc à male agendo. Nec ullo modorum resistit ista impossibilitas, aut contradicit voluntatis eiusdem,

sicut necessitas virtutis celestis aut fatti, quoniam

secondum eos impossibile est averti vel impediri, &

quia etiam movent animas humanas, ut ipsi opinantur, movent, inquam, ad cogitationes & affectiones, qua in eis sunt, & per illas ad operationes,

& operum declinationes: quoniam non movent eas

violenter immo voluntarie, non excusat animas humanas à peccatis & culpis. Et hoc est quoniam à

quocumque principio sit opus voluntarium, dummodo voluntarium sit, id est volitum quocumque trium modorum, quos diximus, id est, affectuum vel

tolerationis, vel neglectionis, semper imputandum est

voluntati & agenti per voluntatem. Nec sequitur si

non potest aliud agere vel etiam velle, quod propter

hoc excusatus fuit, qui nec vult aliud posse vel

agere, nec aliud velle. Propter quod Seneca: quia

omne peccatum adeo est voluntarium, ut si non sic

voluntarium, non sit peccatum. Quare necesse est vel

impossibilitas, qua non aufer operi quin sit voluntarium, hoc est, ex voluntate, quoniam impossibile est

non esse

non esse liberam, nec culpam auserit. Reversa autem si totum quod moveat animas nostras extra nos esset, & non haberemus principium motuum & operum nostrorum intra nos, vel in nobis, totum attribuendum videretur extrinseco motori vel motoribus si plures essent. Et in consequentibus adhuc uberior docet, hoc tantum sufficere quod voluntio sit in nostra potestate, & non ex solo motore extrinseco. Et in praecedentibus se declarasse

^A dicit quod tanta sit libertas voluntatis, ut nec cogi possit ad operationem suam propriam quod est vel vel nolle, neque prohiberi ab ea. Imo necessitatis est, ut si velit operari operationem suam, quod operetur eam, quicquid ipsam ad hoc moveat vel impellat. Nihil addo, quia perspicuitati qua sensum suum explicuit, nihil penVide pulsione
f. 35. p. 2.

CAPVT XXXI

Guilielmus Altissiodorensis.

A DIVNGAMVS Guilielmo Parisiensi conterraneum & coetancum Guilielmum Altissiodorensem. Hic in quaestione qua querit, quid sit libertas arbitrii, sic loquitur: Est autem triplex nostra libertas in libero arbitrio: Generali judicet libertas necessitatibus sine necessitate, a peccato, a miseria. Libertas a necessitate duplex est, judicat a necessitate inevitabilitatis, & hoc libertas non est in duali obo, quia inevitabiliter peccat. Et a necessitate

^A coactionis extrinseca. & hec est in omni habente libertum arbitrium. Et explica a libertate a peccato & a miseria subiectum: Pater ergo quid sit libertas arbitrii. Significans omnino nullum aliud libertatis genus le agnoscere, unde liberum arbitrium appellatum sit. Deinde paulo post in eadem illa quaestione: Dicimus quod haec facilitate sine habilitate potentia libertas praedicta est, quia est sine coactione in omni habente libertum arbitrium.

CAPVT XXXIV.

Sanctus Thomas.

Nec vero sanctus Thomas ab illa communissima antiquorum sententia alienus est, sed eam diversis locis clarissimis verbis multisque modis expressit. Nam in primis docuit

Primo, arbitrium hominis dictum esse liberum, quia non cogitur. Hinc in secundo Sententiarum ita scribit: Dicendum quod liberum arbitrium dicatur ex eo quod cogi non potest. Quam sententiam in eadem distinctione tunc prius repetit. Et in questionibus disputatis: Liberum arbitrium secundum quod dicunt liberum a coactione non suscipit manus & mentem.

Secundo necessitatem simplicem voluntatis non repugnare libertati: Naturalis necessitas secundum quod voluntas aliquid ex necessitate vellet dicatur, ut felicitatem, libertati voluntati non repugnat, ut Augustinus docet in primo de Civitate Dei. Libertas enim voluntati, vel leuius vel coactioni opponitur. Non est autem violentia vel coactione in hoc quod aliquid secundum ordinem sua naturae invenitur, sed magis in hoc quod naturalis motus invenitur: sicut cum impeditur grave ne descendat ad medium. Unde voluntas libere appetit felicitatem, licet necessario appetat illam. Sic autem & Deus sua voluntate libere amat se ipsum, licet de necessitate amet se ipsum.

Tertio tradit hanc esse sententiam Augustini: Ad tertium dicendum quod libertas secundum Augustinum opponitur necessitati coactionis, non autem naturalis inclinationis.

Quarto saepe docet arbitrium librum idcirco non esse amissum per peccatum, quia remansit liberum a coactione, quamvis sit peccati servum: Servitus peccati non dicit coactionem, sed vel inclinationem, in quantum peccatum praecedens

^A aliquo modo inducit ad sequentia vel desiderium virtutis naturalis, qua non potest, scilicet a maiora peccati eripere, cuius etiam subditum: & ideo semper in homine remanet libertas a coactione, per quam naturaliter est liberum arbitrium. Et alibi qualiter et extat de malo, ubi probare nimirum est in homine liberum arbitrium, cum obiectum libri ex Augustino quod homo perdidit et liberum arbitrium, respondet: Homo peccans liberum arbitrium perdidit quantum ad libertatem que est a culpa & a miseria: non autem quantum ad libertatem que est a coactione. Et in prima parte summae ad icem argumentum ex Augustino peccatum: Dicendum, inquit, quod bono peccando liberum arbitrium dicitur perdidisse non quantum ad libertatem naturalem que est a coactione, sed quantum ad libertatem que est a culpa & a miseria.

Quinto docet Magistrum sententiarum & sanctum Bernardum, quando necessitatem removent a libero arbitrio, de necessitate coactionis loqui, sicut hoc de Magistro manifestum est ex multis locis Commentarij in distinctionem vigesimam-quintam secundi Sententiarum, praetertim articulo quarto & quinto: de Bernardo vero quaestione vegetissima-quarta inter disputationes de veritate. Nam cum obiectaret verba Bernardi: Dicendum, inquit, quod Bernardus loquitur de libero arbitrio ad 5. quantum ad necessitatem a coactione, qua nec intentionem nec remissionem recipit. De quo etiam videtur licet articulum decimum ad decimum-quintum.

Sexto, opus esse laude vel vituperio dignum, meritorium vel demeritorium ex hoc quod est voluntarium, spontaneum non coactum, tametsi sit determinatum ad unum.

G 3

Nam